

IV. TAULA RODONA

SITUACIÓ DE LA LITERATURA CATALANA ACTUAL. TAULA RODONA

L'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana va néixer l'any 1977, i han passat més de deu anys, cosa que permet fer un balanç aproximat.

Es pot constatar que, en el món de l'escriptor i de la literatura, s'ha donat un creixement notable:

— Apareixen anualment 3.500 títols, que són una xifra important en una població de deu milions de persones.

— Si anys enrere les Illes van significar un *boom* espectacular, fins a l'extrem que van influir en la producció literària de tots els Països, ara es troben en un procés de consolidació, amb alguns valors literaris assegurats.

— Pel que fa al País Valencià, per fi s'ha aconseguit que tingui una novellística de caràcter propi. El gran somni de tenir «novelles valencianes», que semblava utòpic a les acaballes del franquisme, avui és una realitat tangible, pel nombre i per la qualitat.

— La literatura catalana d'aquesta darrera dècada ha sotjat nous gèneres, escampant-se així en totes les variacions literàries: la novella policíaca, la literatura gastronòmica o l'increment notable de la literatura infantil en són mostres inequívokes. Això li dóna un to de normalitat, perquè són gèneres habituals en totes les literatures modernes.

— Hi ha un altre tret que cal destacar, que és l'aparició d'una literatura de la darrera generació que té unes característiques pròpies: literatura urbana, desimbolta, específica.

— Hi ha hagut, també, un procés de normalització editorial

ben palès. Ara les editorials catalanes guanyen diners i tenen un esperit comercial en contrast amb el resistencialisme i la dedicació abnegada i personal d'altres moments. Precisament per això, l'AELC s'ha abocat als últims temps a la problemàtica laboral de l'escriptor, en una tasca semblant a la que faria un sindicat. Els drets d'autor, els impostos, els contractes, etc., són ara les màximes preocupacions de l'Associació, i això significa clarament que la nostra literatura s'aproxima a la normalitat més de premsa i tot del que era de preveure.

Però, al costat de tots aquests fets positius, hi ha també els negatius. El nostre poble és un poble acomplexat i amarat de provincianisme i la seva literatura, lògicament, també és així. Que es doni el provincianisme, el mimetisme, amb Manhattan o Berlín —per dir-ho amb la poètica de Leonard Cohen—, és normal a totes les cultures, perquè la cultura és un producte del poder; que es doni respecte a una cultura tan poca cosa com l'espanyola, és molt més dramàtic. I tanmateix, si un escriptor no és entrevistat a «El País», no pontifica a la Universitat «Menéndez y Pelayo» i no és convidat als debats de Televisió Espanyola, aquest escriptor no és res ni compta per a res.

És clar que el provincianisme, la dependència, és més a causa dels promotors de la cultura —editors, administradors, etc.— que no en els creadors mateixos, però la marginació, de vegades auto-marginació, és evident.

Hi ha un cert divorci entre literatura i societat, que es troba present arreu, però en el nostre cas és més intens donada la qüestió de la llengua. Un té la sensació que el poble català no tindria massa inconvenient a ser totalment Espanya, i que si no ho som del tot és perquè Espanya no ens vol: si una expedició catalana arriba al cim de l'Everest, això *no* és un triomf espanyol. La mateixa designació de Barcelona com a seu dels Jocs Olímpics del 92 va ocasionar un gran disgust a Espanya. Aquesta sensació de rebuig constant encara complica més els complexos seculars que patim, a partir dels quals es poden entendre alguns dels tics que en el món de la cultura en general i de la literatura en particular ens caracteritzen.

Per exemple, el sentit de la «catacumba» del qual no ens podem desfer, i que ens porta, irremeiablement, a la necessitat de la capelleta i la conxorxa. No podem evitar un sentit «familiar» de la cultura i de la llengua. L'abús de termes com «nosaltres» o «nostre» o l'adjectiu «català» o «catalana» que no podem evitar posar contínuament ja revela un sentit de cercle tancat.

Altrament, sembla haver entrat en crisi —ho havia deixat d'estar mai?— el concepte de Països Catalans. I aquí sí que la podem errar de manera total i vés a saber si irreversible. Com recordava fa poc a la revista «Setze» Joan Ferraté, el Principat no compta amb clàssics importants. No té un Lluïl ni un Ausiàs March. Culturalment parlant, com lingüísticament, no podem tenir cap dubte sobre una unitat sense la qual no podrem sobreviure.

A més a més, els nostres complexos no són inguaribles. La realitat literària actual, per exemple, és perfectament presentable i competitiva. La normalització editorial és evident, els més joves escriuen una literatura anomenada «urbana» molt més deixondida i exempta de nostàlgies.

Són trets esperançadors, i jo personalment crec en la transformació progressiva que ens portarà a la normalitat. Però no oblidem que literatura i societat són dos mons fortament connectats. Tan estèril fóra que la societat, la política, prescindís del món literari com que els escriptors intentéssim bastir un món allunyat de la vida real, de la societat d'on neix. Per parlar de la literatura a les Illes ens acompanya Antoni Serra. De la del Principat en parlarà Àlex Broch, i Lluïl Alpera parlarà del País Valencià. Moltes gràcies.

ISABEL-CLARA SIMÓ

